

Міністерство освіти та науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічних відносин та фінансів
Кафедра обліку, аудиту та оподаткування

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ **ПІДПРИЄМСТВОМ**

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 071 Облік і оподаткування

Харків
2024

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічних відносин та фінансів
Кафедра обліку, аудиту та оподаткування

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 071 Облік і оподаткування

Затверджено
рішенням Навчально-методичної ради
ФЕВФ ДБТУ
Протокол №5 від 26.01.2024 р.

Харків
2024

УДК 657(477)

Б 94

Схвалено на засіданні кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Протокол № 6 від 24.01.2024 р.

Рецензенти:

А.М. Лисенко, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнського національного технічного університету,
кандидат економічних наук, доцент;

О.М. Гіржева, професор кафедри менеджменту, бізнесу і
адміністрування Державного біотехнологічного університету,
доктор економічних наук, професор.

Б 94 Бухгалтерський облік в управлінні підприємством:
методичні вказівки до самостійного вивчення
дисципліни для здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання
спеціальності 071 Облік і оподаткування / ДБТУ; уклад.
Л.М. Янчева, Н.О. Бірченко. – Харків, 2024. – 81 с.

Методичні вказівки підготовлено відповідно програми
дисципліни «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством».
Методичні вказівки містять ключові терміни, питання для
самостійного опрацювання, завдання для самостійної роботи
(теми рефератів, тести), глосарій, питання до екзамену.

Видання призначене для студентів другого (магістерської)
рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання
спеціальності 071 Облік і оподаткування.

УДК 657(477)

Відповідальні за випуск: Л.М. Янчева, д-р екон. наук, проф.;
Н.О. Бірченко, канд. екон. наук, доц.

© Л.М. Янчева, 2024

© Н.О. Бірченко, 2024

© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
Опис навчальної дисципліни	8
Програма навчальної дисципліни	9
Загальні методичні вказівки з організації самостійної роботи	14
Зміст самостійно роботи з дисципліни	16
Глосарій	59
Питання до екзамену	73
Рекомендована література	77
Додаток А	80

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» є формування системи знань з підготовки облікової інформації як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством.

Дисципліна «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» спрямована на формування здатності підготовки та використання облікової інформації як основи для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством, впроваджувати політику підвищення ефективності результативності та соціальної відповідальності бізнесу, формулювати завдання, розробляти методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

Предметом дисципліни є сукупність теоретичних та практичних аспектів формування облікової інформації для управління економічним об'єктом.

Завдання курсу – вивчення концептуальних засад використання бухгалтерського обліку як інформаційного джерела для управління підприємством; набуття вмій побудови та

трансформації бухгалтерського обліку в системі управління підприємством.

Вивчення даної дисципліни дає можливість здобувачу вищої освіти:

знати:

– теорію, методологію, практику формування облікової інформації для сучасних і потенційних потреб управління підприємством;

– теоретичні, методичні та практичні засади використання бухгалтерського обліку як інформаційного джерела в управлінні підприємством;

– порядок формування бухгалтерської звітності для управління підприємством;

– сутність професійного судження та порядок його застосування в бухгалтерському обліку;

уміти:

– класифікувати облікову інформацію, будувати систему бухгалтерського обліку для потреб управління;

– організувати формування облікової інформації за стадіями облікового процесу, управляти якістю бухгалтерського обліку, контролювати якість облікової інформації;

– здійснювати підготовку бухгалтерської звітності, визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні

підприємством, консультувати управлінський персонал підприємства щодо облікової інформації, розробляти форми управлінської бухгалтерської звітності;

- формувати управлінську бухгалтерську звітність для управління економічним об'єктом;

- оцінювати інформаційні потреби користувачів, якість облікової інформації та бухгалтерську звітність;

- застосовувати техніки та методики надання облікової інформації для сучасних та потенційних потреб управління підприємством.

Компетентності – здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері професійної діяльності з обліку або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття

ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу; здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації; здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку.

Результати навчання – знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження; володіти інноваційними технологіями, обґрунтовувати вибір та пояснювати застосування нової методики підготовки і надання облікової інформації для потреб управління суб'єктом господарювання; визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації; розробляти внутрішньофірмові стандарти і

форми управлінської та іншої звітності суб'єктів господарювання.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 150 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 7	Галузь знань 07 Управління та адміністрування Спеціальність 071 Облік і оподаткування Освітня програма Облік і оподаткування Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1 -й	1 -й
		Семестр	
		1 -й	1 -й
		Лекції	
		22 год.	8 год
		Практичні, семінарські	
		22 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		104 год.	134 год.
		Вид контролю:	
екзамен	екзамен		

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: – для денної форми навчання – 60/60 – для заочної форми навчання – 12/108

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Тема 1. Сутність та місце облікової інформації в управлінні підприємством.

Сутність та значення економічної інформації. Облікова інформація в системі економічної інформації. Основні характеристики облікової інформації (специфіка облікової інформації, принципи та класифікація облікової інформації). Основні споживачі облікової інформації та їх класифікація. Вимоги до облікової інформації. Фази циклу опрацювання облікової інформації. Послідовність опрацювання облікової інформації: збір даних, аналіз кожної операції, перенесення даних до рахунків Головної книги, складання фінансових звітів. Річний цикл опрацювання облікової інформації. Облікова система та обліковий процес.

Тема 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством.

Інформаційні системи: поняття та класифікація. Структура інформаційних систем. Еволюція інформаційних систем, інформаційна система сучасного підприємства. Місце бухгалтерського обліку

в інформаційній системі підприємства. Методологія створення інформаційної системи.

Тема 3. Принципи, методики і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

Поняття та значення управлінської бухгалтерської звітності. Принципи управлінської бухгалтерської звітності та класифікації її форм. Вимоги до управлінської бухгалтерської звітності. Методики підготовки управлінської бухгалтерської звітності. Техніка підготовки управлінської бухгалтерської звітності. Критерії оцінки ефективності управлінської бухгалтерської звітності. Інтегрована управлінська бухгалтерська звітність.

Тема 4. Оцінювання очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень.

Очікувати витрати: поняття, склад та види. Стратегічне прогнозування в процесі прийняття управлінських рішень та потреба в інформаційному забезпеченні. Потреба в оцінці майбутніх витрат при прийнятті управлінських рішень.

Тема 5. Облікова політика в ціноутворенні.

Сутність цінової політики підприємства та її аналіз як елемента ринкової стратегії підприємства. Основні етапи цінової політики підприємства. Процесний підхід як важлива передумова формування облікової політики управлінською спрямованістю. Складники системи управління як об'єкти облікової

політики. Склад елементів обліково-економічної політики для обґрунтованого процесу ціноутворення на підприємстві. Методика визначення цін. Інформаційне забезпечення бухгалтерським обліком трансфертного ціноутворення (відповідь на виклики щодо глобальних мережових поставок, нестабільності на ринках).

Тема 6. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю підприємства.

Основи теорії управління вартістю та оцінки бізнесу потреба в управлінні вартістю економічного суб'єкта. Внутрішні (ендогенні) та зовнішні (екзогенні) фактори вартості підприємства. Види вартості бізнесу в залежності від управлінських потреб. Вартість підприємства як важливий критерій оцінки ефективності підприємства. Етапи визначення вартості компанії та їх інформаційне забезпечення. Балансова та ринкова вартість майна підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Тема 7. Збалансована система показників у формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством.

Сутність обліково-аналітичного забезпечення (функції, склад, основні стадії його формування). Обліково-аналітична система. Збалансована система показників в управлінні підприємством (поняття та склад). Збалансована система показників як інформаційна підтримка стратегічного рівня управління компаніями. Проблеми запровадження системи збалансованої системи показників на підприємствах.

Тема 8. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством.

Фінансова звітність як компонент інформаційного забезпечення управління підприємством. Інтегрована модель звітності у реалізації концепції сталого розвитку. Переваги застосування інтегрованої звітності. Основні показники інтегрованої звітності в системі прийняття управлінських рішень.

Тема 9. Бухгалтерський облік для прийняття екологічних рішень.

Загальні засади розвитку екологічного менеджменту як фактору сталого розвитку. Екологічний облік як інформаційна підтримка прийняття екологічних рішень. Облік екологічних витрат та екологічних зобов'язань. Поняття екоконтролю та загальні засади проведення екологічного аудиту.

Тема 10. Бухгалтерський облік для прийняття соціальних рішень. Загальні засади розвитку соціального обліку як основного джерела отримання інформація соціального спрямування. Особливості та основні напрямки обліку соціальних витрат. Порядок відображення показників соціального обліку в звітності. Аудит соціально-орієнтованих витрат.

Тема 11. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємства.

Загальна характеристика системи управління ризиками. Інформаційна підтримка управління ризиками як напрям зниження рівня непередбачуваності, зокрема через прогнозування. Класифікація ризиків підприємства для цілей бухгалтерського обліку.

Тема 12. Якість облікової інформації та бухгалтерського обліку.

Основні якісні характеристики облікової інформації. Основні якісні характеристики бухгалтерського обліку.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Самостійна робота студента – це самостійна діяльність та навчання студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі.

Студенти в процесі самостійного вивчення теоретичного матеріалу мають засвоїти матеріал відповідних тем, використовуючи при цьому літературні джерела, названі в списку літератури.

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до лекцій та інших видів навчальних занять, написання рефератів, науково-дослідну роботу тощо.

Написання реферату створює для студента можливість навчитися самостійно працювати з інформаційними джерелами, реформувати та узагальнювати їх матеріали, вивчати та оцінювати основні проблеми і шляхи їх подолання, які стосуються аудиту, давати пропозиції з метою їх застосування в сучасних економічних умовах.

Загальні вимоги до написання реферату: обсяг реферату має бути в межах 15-20 сторінок стандартного формату А4 у друкованому вигляді. Оформлення роботи: шрифт – Times New Roman, звичайний; кегль (параметри) шрифту – 14 pt (одиниць). Міжрядковий інтервал тексту – 1,5. Верхнє і нижнє поле – по 20 мм; ліве – 30 мм; праве – 10 мм.

Нумерація сторінок починається з титульного аркуша арабськими цифрами у верхньому правому куті зверху. Першою сторінкою контрольної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер не проставляється.

Зміст реферату повинен відповідати сучасному рівню розвитку аудиту. При використанні статистичних даних, студент повинен орієнтуватися на їх достовірність та відповідність часовим параметрам.

Своєчасно виконане завдання студент здає на кафедру. У разі негативної рецензії повертається на доопрацювання, після чого виконується повторно і знову подається на перевірку.

У разі одержання позитивного відгуку положення контрольної роботи захищаються на кафедрі. На захисті студент обґрунтовує відповіді на теоретичні та практичні завдання, дає пояснення по суті критичних зауважень, відповідає на запитання викладача.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність та місце облікової інформації в управлінні підприємством

Після вивчення теми 1 студент повинен знати:

- сутність та значення економічної інформації;
- облікова інформація в системі економічної інформації;
- основні характеристики облікової інформації (специфіка облікової інформації, принципи та класифікація облікової інформації);
- основні користувачі облікової інформації та їх класифікація;
- вимоги до облікової інформації⁴
- фази циклу опрацювання облікової інформації;
- послідовність опрацювання облікової інформації.

Після вивчення теми 1 студент повинен вміти:

- розкривати сутність, значення економічної інформації;
- визначати основні характеристики облікової інформації;
- розкривати основних користувачів облікової інформації та їх класифікацію;

- визначати вимоги до облікової інформації;
- обґрунтовувати послідовність опрацювання облікової інформації.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Структура системи прийняття управлінських рішень.
2. Користувачі облікової інформації та їх інформаційні потреби.
3. Інформація, необхідна для прийняття рішень.

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Структура системи управління підприємством.
2. Процес прийняття управлінських рішень на підприємстві
3. Роль аналізу інформації для прийняття управлінських рішень.
4. Види обліку та використання його інформації для прийняття рішень

Тести:

1. Основними вимогами до інформації, що використовується в управлінні підприємством є:

а) повнота, достовірність, актуальність, оперативність;

б) об'єктивність та суб'єктивність;

в) повнота, достовірність, адекватність, цінність;

г) доступність, актуальність, точність, цінність

2. Економічна інформація – це:

а) сукупність відомостей про соціально-економічні процеси, що слугують для управління цими процесами та колективом людей у виробничій і невиробничій сферах;

б) сукупність відомостей про соціальні процеси, що слугують для управління цими процесами та колективом людей;

в) невід'ємна частина системи управління;

г) вид інформації, який пов'язаний з функціями оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку..

3. Інформаційні ресурси – це:

а) весь обсяг знань, відчужений від їх створювачів, зафіксований на матеріальних носіях;

б) окремі документи або масиви документів, які не входять до складу інформаційних систем;

в) відомості, незалежно від форми їх представлення, що засвоюються у формі знань;

г) організаційно упорядкована сукупність документів (інформаційних продуктів) та інформаційної інфраструктури.

4. У господарській діяльності підприємства процес управління носить:

- а) інформаційний характер;
- б) системний характер;
- в) дискретний характер;
- г) формалізований характер.

5. До основних етапів прийняття управлінських рішень не відноситься:

- а) діагноз проблеми;
- б) створення проблеми;
- в) оцінка альтернативних варіантів;
- г) прийняття рішення.

Тема 2. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством

Після вивчення теми 2 студент повинен знати:

- інформаційні системи: поняття та класифікацію;

- структуру інформаційних систем;
- еволюцію інформаційних систем, інформаційна система сучасного підприємства;
- місце бухгалтерського обліку в інформаційній системі підприємства;
- методологію створення інформаційної системи.

Після вивчення теми 2 студент повинен вміти:

- розкривати поняття та класифікація інформаційних систем;
- визначати структуру інформаційних систем;
- характеризувати місце бухгалтерського обліку в інформаційній системі підприємства;
- характеризувати методологію створення інформаційної системи.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Інформаційне забезпечення управління підприємством
2. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством.
3. Організація обліку в системі управління.
4. Управлінський і фінансовий облік в процесі прийняття управлінських.

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Облікова політика та прийняття управлінських рішень про її зміни.

2. Контроль інформації для прийняття управлінських рішень.

3. Використання інформації управлінського обліку для прийняття рішень.

4. Використання інформації фінансового обліку для прийняття рішень.

5. Прийняття управлінських рішень на основі даних стратегічного обліку.

6. Організація управлінського обліку на підприємстві.

Використання інформації первинного обліку та облікових реєстрів для прийняття рішень.

Тести:

1. Сукупність єдиної системи класифікації й кодування повідомлень, уніфікованих систем документації, схем інформаційних потоків, що циркулюють в організації, а також методологія побудови баз даних, – це:

- а) інформаційне забезпечення;
- б) правове забезпечення;
- в) програмне забезпечення;
- г) організаційне забезпечення.

2. Основою інформаційного забезпечення управління підприємством є:

- а) бухгалтерський облік;
- б) фінансова звітність;
- в) статистична звітність; г) управлінський облік.

3. Основними нормативно-правовими актами у частині регулювання управлінського обліку на підприємстві є:

- а) внутрішньогосподарські нормативні документи;
- б) Накази, постанови Кабінету Міністрів України;
- в) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- г) Методичні рекомендації щодо регулювання управлінського обліку на підприємствах, організаціях.

4. Який із принципів обліку показує, що інформація повністю відображає господарські процеси на підприємстві, легко перевіряється і служить інтересам конкретної особи?

- а) достовірності;
- б) повноти;
- в) актуальності;

г) оперативності.

5. Ядром економічної інформації підприємства виступає:

- а) облікова інформація;
- б) статистична звітність;
- в) фінансова звітність;
- г) дані управлінського обліку.

Тема 3. Принципи, методика і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності

Після вивчення теми 3 студент повинен знати:

- поняття та значення управлінської бухгалтерської звітності;
- принципи управлінської бухгалтерської звітності та класифікації її форм;
- вимоги до управлінської бухгалтерської звітності;
- методику підготовки управлінської бухгалтерської звітності;
- техніку підготовки управлінської бухгалтерської звітності;
- критерії оцінки ефективності управлінської бухгалтерської звітності;
- інтегровану управлінська бухгалтерська звітність.

Після вивчення лекції 3 студент повинен вміти:

- розкривати поняття та значення управлінської бухгалтерської звітності;
- формулювати принципи управлінської бухгалтерської звітності та класифікації її форм;
- розкривати вимоги до управлінської бухгалтерської звітності;
- визначити методикау підготовки управлінської бухгалтерської звітності;
- характеризувати критерії оцінки ефективності управлінської бухгалтерської звітності.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Внутрішня управлінська звітність
2. Підходи до формування управлінської бухгалтерської звітності

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Використання інформації внутрішньогосподарської звітності для прийняття рішень.
2. Методи аналізу звітності підприємства.
3. Види звітності в Україні та в іноземних державах.
4. Міжнародна звітність.

5. Побудова внутрішньої звітності для прийняття управлінських рішень.

б. Склад форм управлінської звітності.

Тести:

1. Внутрішня звітність, основна мета якої полягає у наданні оперативної, релевантної інформації у відповідності до вимог управлінського персоналу – це:

- а) управлінська звітність;
- б) фінансова звітність;
- в) податкова звітність;
- г) статистична звітність.

2. Спосіб виявлення фактичної наявності і стану господарських засобів, коштів підприємства та джерел їх утворення на певну дату – це:

- а) метод інвентаризації;
- б) метод документування;
- в) метод оцінки;
- г) метод калькулювання.

3. Управлінська звітність за призначенням класифікується на:

- а) інформаційна; планова; контрольна; аналітична;

б) загальна(зведена), звітність підрозділів, тематична звітність;

в) внутрішня; зовнішня;

г) періодична, звітність за вимогою.

4. Принцип вартісного вимірювання (грошової оцінки) – це принцип, за якого:

а) визначення вартості ресурсів, їхнього руху, власника та зміни власника залишається головним фактором в управлінні ринковою економікою;

б) кожний господарський факт (явище, процес) має бути представлений індивідуально та персонально в часі та просторі у формі рахунка;

в) господарські факти, які мали місце на підприємстві, мають реєструватися як у часі, так і в просторі безперервно, тобто без пропуску будь-якого господарського факту;

г) відбувається фіксація (реєстрація, запис) стану та зміни стану господарського факту в часі та просторі.

5. Бюджетування відноситься до методів:

а) методів обробки (підготовки) інформації;

б) методів складання і подання управлінської звітності;

в) методів накопичення інформації;

г) методів фінансового обліку.

Тема 4. Оцінювання очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень

Після вивчення теми 4 студент повинен знати:

- очікувані витрати: поняття, склад та види;
- стратегічне прогнозування в процесі прийняття управлінських рішень та потреба в інформаційному забезпеченні;
- потребу в оцінці майбутніх витрат при прийнятті управлінських рішень.

Після вивчення теми 4 студент повинен вміти:

- характеризувати очікувані витрати: поняття, склад та види;
- розкривати та використовувати стратегічне прогнозування в процесі прийняття управлінських рішень;
- здійснювати оцінку майбутніх витрат при прийнятті управлінських рішень.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Теоретичні основи використання аналізу системи «затрати обсяг продукції – прибуток».
2. CVP – аналіз.
3. Методи обліку витрат на виробництво й

калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг).

4. Система «директ-костинг».

5. Система «стандарт-кост».

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Прийняття управлінських рішень на основі даних маржинального аналізу.

2. Собівартість продукції та використання її показників у процесі прийняття управлінських рішень.

3. Роль аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг діяльності – прибуток» у процесі прийняття управлінських рішень.

4. Оцінювання очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень.

Тести:

1. Релевантними витратами є:

а) вартість торгового приміщення і сума оренди, якщо керівник фірми має вибрати, викупити торгове приміщення або взяти його в оренду;

б) вартість торгового обладнання і зарплата продавців, якщо керівник фірми має вибрати, викупити торгове приміщення або взяти його в оренду;

в) застарілої комп'ютерної техніки, щодо якої розглядається питання її списання;

г) минулі витрати.

2. До прямих належать витрати, які:

а) здійснюються регулярно;

б) є постійними;

в) безпосередньо відносяться на окремі види виробів;

г) не залежать від номенклатури продукції

3. Можливі витрати – це:

а) заплановані витрати;

б) втрати при відмові від альтернативного рішення;

в) витрати, які можуть виникати внаслідок прийняття рішення;

г) залежать від обсягу виробництва.

4. Основними методами прогнозування, що використовуються в стратегічному плануванні, є:

а) методи екстраполяції; експертні методи; методи моделювання;

б) експертні методи; методи моделювання;

в) системний, функціональний;

г) конкретно-соціологічний.

5. Основне правило, яким необхідно користуватися при прийнятті рішення, полягає в тому, що:

а) вибираючи альтернативне рішення, слід надати перевагу такому, яке дасть можливість отримати дохід, що перевищить виправні (поворотні) витрати;

б) вибираючи альтернативне рішення, слід надати перевагу такому, яке має мінімальний ризик;

в) вибираючи альтернативне рішення, слід надати перевагу такому, яке дасть можливість отримати дохід, що дорівнюватиме виправним (поворотним) витратам;

г) вибираючи альтернативне рішення, слід надати перевагу такому, яке дасть можливість отримати дохід.

Тема 5. Облікова політика в ціноутворенні

Після вивчення теми 5 студент повинен знати:

- сутність цінової політики підприємства та її аналіз як елемента ринкової стратегії підприємства;
- основні етапи цінової політики підприємства;

- складники системи управління як об'єкти облікової політики;
- склад елементів обліково-економічної політики для обґрунтованого процесу ціноутворення на підприємстві;
- методику визначення цін;
- інформаційне забезпечення бухгалтерським обліком трансфертного ціноутворення.

Після вивчення теми 5 студент повинен вміти:

- розкривати сутність цінової політики підприємства;
- формувати основні етапи цінової політики підприємства;
- визначати складники системи управління як об'єкти облікової політики;
- обирати методику визначення цін.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Цінова політика підприємства
2. Методи встановлення ціни

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Облікова політика в ціноутворенні.
2. Види цін.
3. Трансфертні ціни та ціноутворення.

Тести:

Ціни виконують такі основні функції:

- а) обліково-вимірювальну, розподільчу, стимулюючу функції;
- б) розподільчу, стимулюючу функції;
- в) обліково-вимірювальну, стимулюючу функції;
- г) прогнозну, стимулюючу функції.

2. До якого етапу розробки політики ціноутворення на підприємстві відноситься аналіз образ торговельної марки відноситься до етапу:

- а) третього;
- б) першого;
- в) другого;
- г) четвертого.

3. Сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, – це:

- а) облікова політика;
- б) бухгалтерський облік;
- в) метод бухгалтерського обліку;
- г) об'єкт бухгалтерського обліку.

4. Сутність методу повних витрат для розрахунку базового рівня цін:

а) до повної суми витрат (постійних і змінних) додають суму, що відповідає нормі прибутку;

б) до повної суми витрат (на одиницю продукції) минулих періодів додається добавлена вартість товаровиробника;

в) до змінних витрат на одиницю продукції додають суму, яка відповідає нормі прибутку;

г) до сумарних витрат на одиницю продукції додають суму відсотків за інвестований капітал.

5. Сутність облікової політики визначається через:

а) інструменти стосовно ведення бухгалтерського обліку;

б) принципи, методи, процедури стосовно ведення бухгалтерського обліку;

в) методичні прийоми бухгалтерського обліку.

г) усі відповіді правильні.

Тема 6. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю підприємства

Після вивчення теми 6 студент повинен знати:

- основи теорії управління вартістю та оцінки бізнесу потреба в управлінні вартістю економічного суб'єкта;
- внутрішні (ендогенні) та зовнішні (екзогенні) фактори вартості підприємства;
- види вартості бізнесу в залежності від управлінських потреб;
- етапи визначення вартості компанії та їх інформаційне забезпечення;
- балансову та ринкову вартість майна підприємства.

Після вивчення теми 6 студент повинен вміти:

- розкривати основи теорії управління вартістю та оцінки бізнесу потреба в управлінні вартістю економічного суб'єкта;
- визначати внутрішні (ендогенні) та зовнішні (екзогенні) фактори вартості підприємства;
- аналізувати види вартості бізнесу в залежності від управлінських потреб;
- визначати етапи визначення вартості компанії та їх інформаційне забезпечення;

- визначати балансову та ринкову вартість майна підприємства.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Суть та необхідність встановлення вартості компанії.

2. Методики визначення показників вартості компанії.

3. Вартісноорієнтоване управління підприємства в системі бухгалтерського обліку.

4. Оцінка вартості компанії за моделлю економічної доданої вартості.

5. Застосування системи збалансованих показників для оцінки вартості підприємства.

6. Вартісне оцінювання підприємства в системі бухгалтерського обліку

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Концепції управління вартістю підприємства.

2. Стратегічний управлінський облік в управлінні вартістю підприємства.

3. Методи оцінки вартості підприємства.

4. Концепції вартісної оцінки підприємства.

5. Методики ключових індикаторів вартості

компаній.

6. Модель економічної доданої вартості.

7. Оцінка вартості компанії за даними фінансової звітності.

Тести:

1. Визначення ринкової вартості бізнесу не сприяє:

а) веденню бухгалтерського обліку на підприємстві;

б) дає реалістичне уявлення про потенційні можливості підприємства;

в) служить підставою для формування його стратегії;

г) виявляє альтернативні підходи і визначає, який з них забезпечить підприємству максимальну ефективність, а отже, і більш високу ринкову ціну.

2. На ринкову і додану вартість підприємства не впливає:

а) рівень освіти керівника підприємства;

б) справедлива оцінка активів;

в) обмеження права власності,

г) оформлення об'єктів активів у заставу, наявність об'єктів, що тимчасово не використовуються.

3. Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) – це:

- а) витрати;
- б) об'єкт витрат;
- в) дійсні витрати;
- г) очікувані (релевантні) витрати.

4. Витрати, що змінюються під впливом конкретного рішення – це:

- а) диференційний аналіз;
- б) диференційні доходи ;
- в) диференційні витрати;
- г) пропорційні витрати.

5. Які методи представляють прогнозування на підставі узагальнення думок експертів про розвиток об'єкта в майбутньому?

- а) експертні методи;
- б) фактографічні методи;
- в) методи експертної оцінки;
- г) комбіновані методи.

Тема 7. Збалансована система показників у формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством

Після вивчення теми 7 студент повинен знати:

- сутність обліково-аналітичного забезпечення (функції, склад, основні стадії його формування);
- обліково-аналітичну систему;
- збалансовану систему показників в управлінні підприємством (поняття та склад);
- збалансовану систему показників як інформаційну підтримку стратегічного рівня управління компаніям;
- проблеми запровадження системи збалансованої системи показників на підприємствах.

Після вивчення теми 7 студент повинен вміти:

- розкривати сутність обліково-аналітичного забезпечення;
- формувати обліково-аналітичну систему;
- визначати збалансовану систему показників як інформаційну підтримку стратегічного рівня управління компаніям;
- вирішувати проблеми запровадження системи збалансованої системи показників на підприємствах.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Аналіз фінансової звітності для прийняття управлінських рішень.

2. Поняття про збалансовану систему показників.

3. Стратегічна карта збалансованої системи показників для стратегічного управління підприємством

4. Застосування збалансованої системи показників для стратегічного управління підприємством.

Завдання для письмової роботи

Тема завдання:

1. Сформувати стратегічну карту збалансованої системи показників для досліджуваного підприємства для цілей його стратегічного управління.

Тести:

1. Система, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного, фінансового і управлінського обліку, включаючи оперативні дані, і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та інші види інформації, – це:

а) обліково-аналітична система;

б) система управління підприємством;

- в) фінансова система;
- г) облікове забезпечення.

2. Збалансована система показників не визначає:

а) яка форма бухгалтерського обліку на підприємстві;

б) як оцінюють компанію акціонери (фінансова перспектива);

в) як оцінюють компанію клієнти (клієнтська перспектива);

г) які процеси забезпечують компанії конкурентні вимоги (перспектива внутрішніх бізнес-процесів).

3. Що не відноситься до процесу розроблення системи збалансованих показників?

а) проведення аудиту;

б) формалізація стратегії розроблення системи збалансованих показників;

в) визначення проєкцій (фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання та кар'єрний ріст), формування цілей для кожної з проєкцій перспектив;

г) розроблення програми з досягнення цілей.

4. Основним призначенням збалансованої системи показників є:

а) забезпечення функцій збору, систематизації та аналізу інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень;

б) забезпеченні функцій збору, систематизації та аналізу інформації, необхідної для прийняття стратегічних бухгалтерських рішень;

в) оцінка ефективності функціонування підприємства;

г) оцінка ефективності функціонування окремих підрозділів підприємства.

5. Стратегічна карта – це:

а) документ, що містить показники, які згруповані за чотирма складовими: фінансовою, клієнтською, внутрішніх бізнес-процесів і складовою навчання та розвитку;

б) загальний перелік основних компонентів і їх взаємодія, що передбачає наявність усіх елементів, а інакше стратегія підприємства буде визначена неправильно;

в) напрям, у рамках якого встановлюються ключові внутрішні процеси підприємства;

г) документ, що засвідчує операційні та фінансові цілі підприємства.

Тема 8. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством

Після вивчення теми 8 студент повинен знати:

- фінансову звітність як компонент інформаційного забезпечення управління підприємством;
- інтегровану модель звітності у реалізації концепції сталого розвитку;
- переваги застосування інтегрованої звітності;
- основні показники інтегрованої звітності в системі прийняття управлінських рішень.

Після вивчення теми 8 студент повинен вміти:

- розкривати фінансову звітність як компонент інформаційного забезпечення управління підприємством;
- формувати інтегровану модель звітності у реалізації концепції сталого розвитку;
- визначати переваги застосування інтегрованої звітності;
- визначати основні показники інтегрованої звітності в системі прийняття управлінських рішень.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Аналіз та вибір альтернативних варіантів для

прийняття операційних рішень.

2. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку необоротних активів.

3. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку оборотних активів.

4. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку кредиторської заборгованості.

5. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку дебіторської заборгованості.

6. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку капіталу.

7. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку витрат та доходів за видами діяльності.

2. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку необоротних активів.

3. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку запасів.

4. Прийняття управлінських рішень на основі

інформації обліку дебіторської заборгованості.

5. Прийняття управлінських рішень на основі інформації обліку зобов'язань.

6. Прийняття управлінських рішень щодо використання капіталу підприємства.

Тести:

1. Бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період, – це:

- а) фінансова звітність;
- б) управлінська звітність;
- в) податкова звітність;
- г) інтегрована звітність.

2. Інтегрована звітність – це:

а) поєднання елементів як фінансової так і нефінансової звітності підприємств;

б) бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан;

в) система обліково-аналітичної інформації у вигляді взаємопов'язаних показників, що сформовані на підставі узагальнення і систематизації цільової фінансової і нефінансової інформації про діяльність

підприємства і його структурних підрозділів, призначена для внутрішніх менеджерів з метою;

г) один з видів бухгалтерської звітності, подається у вигляді податкових декларацій (розрахунків) платником податків.

3. До показників, що мають розкриватися в інтегрованому корпоративному звіті, не відноситься:

а) опис власників підприємства;

б) опис діяльності підприємства;

в) результати аналізу стану зовнішнього середовища, ризиків і можливостей діяльності підприємства;

г) показники діючого стану господарської діяльності підприємства.

4. Інформація, яка описує явище, процес, дію, які мали місце під час діяльності суб'єкта господарювання є:

а) об'єктом бухгалтерського обліку;

б) предметом бухгалтерського обліку;

в) методом бухгалтерського обліку;

г) принципами бухгалтерського обліку.

5. Результатом управлінського процесу є:

а) рішення;

- б) наказ;
- в) висновок;
- г) звіт.

Тема 9. Бухгалтерський облік для прийняття екологічних рішень

Після вивчення теми 9 студент повинен знати:

- загальні засади розвитку екологічного менеджменту як фактору сталого розвитку;
- екологічний облік як інформаційна підтримка прийняття екологічних рішень;
- облік екологічних витрат та екологічних зобов'язань;
- поняття екоконтролю та загальні засади проведення екологічного аудиту.

Після вивчення теми 9 студент повинен вміти:

- розкривати загальні засади розвитку екологічного менеджменту як фактору сталого розвитку;
- формулювати сутність екологічного обліку як інформаційної підтримки прийняття екологічних рішень;
- здійснювати облік екологічних витрат та екологічних зобов'язань;
- розкривати поняття екоконтролю та загальні засади проведення екологічного аудиту.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Еколого-орієнтований бухгалтерський облік як інформаційна система управління підприємством.
2. Формування стандартів і нормативів природоохоронної діяльності.
3. Відображення екологічної діяльності в бухгалтерському обліку.
4. Вимоги до складання екологічної звітності.

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Етапи виникнення екологічного обліку.
2. Методики ведення екологічного обліку.
3. Стандарти природоохоронної діяльності.
4. Екологічна звітність про природоохоронну діяльність.
5. Удосконалення облікових інструментів в частині екологічного обліку.

Тести:

1. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку відбулася у Ріо-де-Жанейро у:
 - а) 1992 р.
 - б) 2000 р.

в) 2012 р.

г) 1990 р.

2. Системою, що спроможна забезпечити формування та оприлюднення екологічної інформації є

а) бухгалтерський облік;

б) статистичний облік;

в) економічний аналіз;

г) фінансовий аналіз.

3. Витрати на покриття негативних зовнішніх ефектів, які виникають внаслідок добровільних чи обов'язкових природоохоронних заходів з метою запобігання, усунення чи зменшення навантажень на довкілля, а також внаслідок втрат продуктивності та незворотних втрат сировини, матеріалів, енергії, – це:

а) екологічні витрати підприємства;

б) витрати виробництва;

в) адміністративні витрати;

г) витрати на збут.

4. У результаті якого процесу відбулося виокремлення людини з навколишнього природного середовища?

а) індустріалізації;

б) приватизації;

в) дискримінації.

5. Системою, що спроможна забезпечити формування та оприлюднення екологічної інформації є:

- а) бухгалтерський облік;
- б) статистичний облік;
- в) економічний аналіз.

Тема 10. Бухгалтерський облік для прийняття соціальних рішень

Після вивчення теми 10 студент повинен знати:

- загальні засади розвитку соціального обліку як основного джерела отримання інформація соціального спрямування.
- особливості та основні напрямки обліку соціальних витрат.
- порядок відображення показників соціального обліку в звітності.
- аудит соціально-орієнтованих витрат.

Після вивчення теми 10 студент повинен вміти:

- розкривати загальні засади розвитку соціального обліку як основного джерела отримання інформація соціального спрямування;

- визначати особливості та основні напрямки обліку соціальних витрат;
- визначати порядок відображення показників соціального обліку в звітності;
- здійснювати аудит соціально-орієнтованих витрат.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Соціальна відповідальність діяльності та її відображення в бухгалтерському обліку та звітності.

2. Принципи та стандарти складання соціальної звітності.

3. Відображення інформації з соціальної відповідальності в звітності.

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Соціальні програми та соціальна звітність.

2. Прийняття управлінської звітності на основі інформації соціальної звітності.

Тести:

1. Однією з перших концепцій соціального бухгалтерського обліку в своїй діяльності застосувала Американська консалтингова фірма в:

а) 1970 р.

б) 1950 р.

в) 2000 р.

г) 1990 р.

2. До соціальних витрат відноситься:

а) витрати на організацію харчування на підприємстві;

б) витрати на відрядження головного бухгалтера;

в) витрати сировини на виробництво продукції;

г) витрати на ремонт магазину.

3. Публічний інструмент інформування акціонерів, працівників, партнерів, клієнтів та громадськості про те, в який спосіб, як і якими темпами компанія реалізує закладені у своєму стратегічному плані цілі щодо економічної та екологічної стабільності, а також соціального добробуту, про реалізовані протягом року внутрішні та зовнішні соціальні проекти:

а) соціальний звіт;

б) фінансовий звіт;

в) статистичний звіт;

г) податкова звітність.

4. Концепція, згідно з якою компанії добровільно інтегрують соціальні та екологічні аспекти

у свою комерційну діяльність та взаємодію із зацікавленими сторонами – це:

- а) неоінституціоналізм;
- б) концепція бухгалтерського обліку;
- в) соціальна відповідальність бізнесу.

Тема 11. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємства

Після вивчення теми 11 студент повинен знати:

- загальну характеристику системи управління ризиками;
- інформаційну підтримку управління ризиками як напрямку зниження рівня непередбачуваності, зокрема через прогнозування;
- класифікацію ризиків підприємства для цілей бухгалтерського обліку.

Після вивчення теми 11 студент повинен вміти:

- розкривати загальну характеристику системи управління ризиками;
- використовувати інформаційну підтримку управління ризиками як напрямку зниження рівня непередбачуваності, зокрема через прогнозування;
- визначати класифікацію ризиків підприємства для цілей бухгалтерського обліку.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Які види основні види фінансових ризиків?
2. Які основні принципи управління фінансовими ризиками?
3. Які бухгалтерські методи страхування фінансових ризиків можна виділити?
4. Який основний зміст політики управління фінансовими ризиками?

Завдання для письмової роботи

Тема завдання:

1. Проаналізувати критерії прийняття і, відповідно, оцінки фінансових рішень, які задовольняють фінансові цілі (обсяг отриманого прибутку, підвищення ліквідності підприємства, підвищення фінансової стійкості за рахунок покращання структури капіталу), а також оцінити ризикованість даних рішень.

Тести:

1. Ступінь передбачуваності кризових явищ і ситуацій залежить:

а) від зовнішніх чинників, таких як політика держави щодо формування економічної інфраструктури і ін. і від внутрішніх чинників, таких як нестача фінансових коштів на модернізацію обладнання, низький рівень кваліфікації кадрів, нестача джерел достовірної інформації і ін.;

б) тільки від внутрішніх чинників, що залежать від суб'єкту управління;

в) тільки від зовнішніх чинників, що не залежать від суб'єкту управління;

г) від рівня освіти керівника підприємства.

2. До якого виду методів управління ризиками відноситься укладання ф'ючерсних і форвардних контрактів, опціонів, хеджування господарських операцій:

а) заходи з мінімізації ризику;

б) диверсифікація діяльності;

в) передача ризиків третім особам;

г) самострахування ризиків.

3. Фінансові ризики відносяться до:

а) чистих ризиків;

б) спекулятивних ризиків;

в) комерційних ризиків.

4. Ступінь передбачуваності кризових явищ і ситуацій залежить:

а) тільки від зовнішніх чинників, що не залежать від суб'єкту управління,

б) тільки від внутрішніх чинників, що залежать від суб'єкту управління,

в) від зовнішніх чинників, таких як політика держави щодо формування економічної інфраструктури і ін. і від внутрішніх чинників, таких як нестача фінансових коштів на модернізацію обладнання, низький рівень кваліфікації кадрів, нестача джерел достовірної інформації і ін.

5. До якої моделі виходу з кризової ситуації відноситься швидке реагування і спроможність швидко скоротити втрати.

а) реактивне управління;

б) активне управління;

в) планове управління;

г) антикризове управління

Тема 12. Якість облікової інформації та бухгалтерського обліку

Після вивчення теми 12 студент повинен знати:

- основні якісні характеристики облікової інформації;
- основні якісні характеристики бухгалтерського обліку.

Після вивчення теми12 студент повинен вміти:

- розкривати основні якісні характеристики облікової інформації;
- основні якісні характеристики бухгалтерського обліку.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Якісні характеристики інформації.
2. Фактори впливу на якість бухгалтерського обліку та звітності.
3. Шляхи підвищення якості бухгалтерського обліку.

Завдання для письмової роботи

Теми рефератів:

1. Значення якості бухгалтерської інформації для прийняття управлінських рішень.
2. Характеристики, що відображають якість облікової інформації.
3. Вплив зміни якості облікової інформації на показники звітності.

4. Регулювання якості інформації.
5. Відповідальність за відображення інформації і обліку.

Тести:

1. Сукупність рис та характеристик вихідних даних рахунків бухгалтерського обліку та звітності, що надає можливість задовольняти наявні або передбачені потреби споживачів, – це:

- а) якість облікової інформації;
- б) економічна ефективність від підвищення якості інформації;
- в) фактори, що впливають на якість облікової інформації;
- г) фактори, що впливають на якість продукції.

2. В основу дослідження якості облікової інформації було покладено:

- а) якість системи бухгалтерської служби і облікової політики;
- б) якість відображення фінансових результатів;
- в) кількість облікової інформації;
- г) кількість та якість облікової інформації.

3. Відношення корисного ефекту від підвищення якості інформації до витрат на підвищення якості – це:

- а) економічна ефективність від підвищення якості інформації;
- б) якість облікової інформації;
- в) фактори, що впливають на якість інформації;
- г) фактори, що впливають на якість продукції.

4. Головною метою облікової інформації є:

- а) збільшення обсягів інформації високої якості;
- б) збільшення обсягів інформації;
- в) економічна ефективність від підвищення якості інформації;
- г) зменшення обсягів інформації.

5. На етапі контролю якості облікової інформації здійснюється:

- а) розроблення системи критеріїв оцінки якості інформації при фінансовому моніторингу;
- б) забезпечення учасників методикою відбору облікових показників, що відповідають певним якісним характеристикам;
- в) забезпечення учасників аналітичною інформацією, що характеризує поточний фінансовий стан організації;

г) забезпечення учасників аналітичною інформацією, що характеризує фінансовий стан організації за відповідний період.

ГЛОСАРІЙ

Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Активи необоротні – всі активи, які не є оборотними, тобто використовуються підприємством протягом періоду, що перевищує один рік (або один операційний цикл, якщо він перевищує рік) (довгострокова дебіторська заборгованість, довгострокові фінансові інвестиції, основні засоби тощо).

Активи оборотні – грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу або протягом 12 місяців з дати балансу.

Активний ринок – ринок, якому притаманні такі умови: предмети, що продаються та купуються на цьому ринку, є однорідними; у будь-який час можна знайти зацікавлених продавців і покупців; інформація про ринкові ціни є загальнодоступною.

Акціонер – фізична або юридична особа – власник акцій підприємства, які дають йому право на

одержання певного доходу та участь в управлінні справами.

Альтернатива – це один із можливих, незалежних від інших засіб дії задля досягнення мети.

Аналіз співвідношення "витрати - обсяг - прибуток", CVP-аналіз (cost / volume / profit analysis) – а наліз результатів діяльності підприємства на основі співвідношення обсягів виробництва, прибутку і витрат, що дозволяє визначити взаємозв'язку між витратами і доходами при різних обсягах виробництва.

Баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позивної давності.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Валютний курс – встановлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Валютний ризик – імовірність того, що вартість фінансового інструмента буде змінюватися внаслідок змін валютного курсу.

Вартість балансова основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів – сума залишкової вартості таких засобів та активів, яка визначається як різниця між первісною вартістю з урахуванням переоцінки і сумою накопиченої амортизації.

Вартість залишкова – грошовий вираз вартості засобів праці, що залишилися не перенесеною на готову продукцію за станом на дату оцінки основних засобів.

Вартість ліквідаційна – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати в результаті реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із їх продажем (ліквідацією).

Вартість первісна – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів,

сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Вартість переоцінена – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Вартість реалізації – вартість грошових коштів або їх еквівалентів, яку можна було б отримати на поточний момент в результаті продажу активу в ході звичайної діяльності.

Вартість ринкова – вартість товару, послуг, цінних паперів, валюти, що формується в процесі вільного продажу на ринку.

Вартість справедлива – сума, за якою можна обміняти актив чи погасити заборгованість за операцією між проінформованими, зацікавленими і незалежними сторонами.

Вартість теперішня – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Відсотковий ризик – імовірність того, що вартість фінансового інструмента буде змінюватися внаслідок змін відсоткових ставок.

Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Внутрішньогосподарський (управлінський) облік – система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Внутрішня вартість – різниця між справедливою вартістю акцій, на які постачальник товарів (робіт, послуг) за договором про платіж на основі акцій має право підписатися або отримати їх, та вартістю, яка йому повинна бути виплачена за ці акції.

Господарська операція – дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства.

Гудвіл – перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання.

Дані – відомості, показники, необхідні для ознайомлення з ким-, чим-небудь, для характеристики когось, чогось або для прийняття певних висновків, рішень.

Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Інформація – це відомості про навколишній світ і процеси що відбуваються в ньому.

Екологічний облік на підприємстві – це система виявлення, вимірювання, реєстрації, нагромадження, узагальнення, зберігання, оброблення та підготовки релевантної інформації про діяльність підприємства в галузі природокористування з метою передачі її внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень.

Економічна вигода – потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів.

Економічна інформація – це відображення суспільно-економічних відносин і процесів за допомогою цифр, фактів, відомостей та інших матеріалів.

Забезпечення – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Запаси – активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. розробки більш детального плану проведення аудиту.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Зобов'язання – заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Комунікаційний канал – реальна або уявна лінія зв'язку (контакту), за якою повідомлення рухаються від комунікатора до реципієнта.

Користувачі фінансової звітності – фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Кредитний ризик – імовірність втрат однієї зі сторін – укладачів контракту про придбання фінансового інструмента внаслідок невиконання зобов'язання іншою стороною.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Маржинальний прибуток (*contribution margin*, *marginal contribution*) – різниця між доходом від реалізації та змінними витратами. Для досягнення точки беззбитковості маржинальний прибуток повинна покрити постійні витрати.

Маржинальний прибуток одиниці продукції (*unit contribution*) – різниця між ціною реалізації і змінними витратами однієї одиниці продукції.

Маржинальний прибуток на одиницю реалізованої продукції (*contribution margin per unit*) – маржинальний прибуток, розрахована на одиницю продукції.

Маржинальний дохід (*marginal revenue*) – величина, на яку виросте дохід при зміні рівня діяльності в разі застосування методу калькулювання за прямими витратами.

Невизначеність – це такий стан знань, коли одна або декілька альтернатив мають декілька можливих результатів, ймовірність яких або невідома, або не має сенсу.

Облікова (бухгалтерська) інформація – це відомості щодо функціонування суб'єкта економіки, зафіксовані у носіях облікової інформації.

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Організаційна комунікація – процеси комунікації в межах підприємства, що передбачають обмін інформацією між особами або групами, які працюють у корпорації, тобто пересилання даних від суб'єкта (точки передачі повідомлення) до об'єкта (точки отримання) без зміни послідовності або структури змісту.

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Первинний документ – документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення.

Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Примітки до річної фінансової звітності – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Принцип бухгалтерського обліку – правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Релевантні витрати – витрати, величина яких залежить від прийнятих управлінського рішення.

Ризик – можливість того, що все відбуватиметься не так, як очікується, можливість припуститися помилки.

Ризик грошового потоку – імовірність зміни величини майбутнього грошового потоку, пов'язаного з монетарним фінансовим інструментом.

Ризик ліквідності – імовірність втрат внаслідок неспроможності виконати свої зобов'язання у зв'язку з неможливістю реалізувати фінансові активи за справедливою вартістю.

Ринкова вартість фінансової інвестиції – сума, яку можна отримати від продажу фінансової інвестиції на активному ринку.

Ринковий ризик – імовірність того, що вартість фінансового інструмента буде змінюватися внаслідок змін ринкових цін незалежно від того, чи спричинені ці зміни факторами, які притаманні конкретному типу цінних паперів чи їх емітенту, або факторами, які впливають на вартість всіх цінних паперів в обігу на ринку.

Система бухгалтерського обліку — це сукупність елементів методу обліку, які пов'язані між собою та об'єднані в єдине ціле і надають інформацію про стан, рух активів, пасивів та зобов'язань підприємства, про характер і результати господарювання в єдиному грошовому вимірнику.

Система збалансованих показників – це система менеджменту, розроблена на початку 1990-х років Робертом Капланом і Девідом Нортоном. Її

призначення — забезпечити чіткіше формулювання стратегічних планів та їхню реалізацію — є ширшим за призначення систем, які лише вимірюють фінансові показники.

Соціальна відповідальність бізнесу – це концепція залучення соціальних і екологічних аспектів у діяльність бізнесу на засадах добровільності та взаємодії між різними зацікавленими сторонами (групами впливу).

Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Стаття – елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленим цим Положенням (стандартом).

Стратегічне управління – це процес розробки стратегій і управління організацією для успішної її реалізації.

Суттєва інформація – інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Суттєвість інформації визначається відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та керівництвом підприємства.

Тактичне управління – конкретні дії щодо реалізації намічених цілей, тобто короткострокове управління, за якого на базі наявної інформації відбувається постійне порівняння показників стратегічного плану з досягнутими за певний період результатами.

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Управлінська звітність – це внутрішня звітність, яка показує фінансовий стан компанії.

Управлінське рішення – це вибір альтернативи, здійснений керівником у рамках його посадових повноважень і компетенції та спрямований на досягнення цілей організації.

Управління – це діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певних результатів.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Ціновий ризик – імовірність цінових змін внаслідок валютного, відсоткового та ринкового ризиків.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Чисті активи – активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сутність та склад економічної інформації.
2. У чому особливості облікової інформації?
Назвіть джерела та методи отримання інформації.
3. Основні характеристики облікової інформації.
4. Основні споживачі облікової інформації та їх класифікація.
5. Вимоги до облікової інформації.
6. Послідовність опрацювання облікової інформації.
7. Облікова система: поняття склад та характеристика
8. Суть, зміст облікового процесу.
9. Сутність та поняття інформаційних систем.
10. Класифікація інформаційних систем.
11. Структура інформаційних систем.
12. Еволюція інформаційних систем.
13. Інформаційна система сучасного підприємства.
14. Місце бухгалтерського обліку в інформаційній системі підприємства.
15. Методологія створення інформаційної системи.
16. Поняття та значення управлінської бухгалтерської звітності.

17. Принципи управлінської бухгалтерської звітності та класифікації її форм.

18. Вимоги до управлінської бухгалтерської звітності.

19. Методики підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

20. Техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

21. Критерії оцінки ефективності управлінської бухгалтерської звітності.

22. Інтегрована управлінська бухгалтерська звітність.

23. Сутність обліково-аналітичного забезпечення (функції та склад).

24. Основні стадії формування обліково-аналітичного забезпечення.

25. Обліково-аналітична система.

26. Збалансована система показників в управлінні підприємством (поняття та склад).

27. Збалансована система показників як інформаційна підтримка стратегічного рівня управління компаніями.

28. Проблеми запровадження системи збалансованої системи показників на підприємствах.

29. Загальні засади розвитку екологічного менеджменту як фактору сталого розвитку.

30. Поняття екологічного менеджменту.
31. Сутність та значення екологічного обліку.
32. Екологічний облік як інформаційна підтримка прийняття екологічних рішень.
33. Облік екологічних витрат.
34. Облік екологічних зобов'язань.
35. Загальні засади розвитку екоконтролю.
36. Засади проведення екологічного аудиту.
37. Екологічна звітність: сутність та склад.
38. Соціальній облік в системі посилення корпоративної соціальної відповідальності.
39. Загальні засади розвитку соціального обліку як основного джерела отримання інформація соціального спрямування.
40. Особливості та основні напрямки обліку соціальних витрат.
41. Порядок відображення показників соціального обліку в звітності.
42. Аудит соціально-орієнтованих витрат.
43. Сутність та класифікація ризиків.
44. Загальна характеристика системи управління ризиками.
45. Інформаційна підтримка управління ризиками як напрям зниження рівня непередбачувальності.

46. Класифікація ризиків підприємства для цілей бухгалтерського обліку.

47. Ризики в прогнозуванні діяльності підприємства.

48. Якісні характеристики облікової інформації та бухгалтерського обліку.

49. Оцінювання очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень.

50. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436 – VI.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 - VI.

4. «Про екологічний аудит» Закон України N 1862-IV від 24.06.2004 р. зі змінами і доповненнями.

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 зі змінами та доповненнями.

6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 зі змінами та доповненнями.

7. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

8. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [Текст]: монографія / Ю.А. Верига [та ін.] ; заг. ред. О. М. Губачова ; Укоопспілка, Полтавський ун-т споживчої кооперації України. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. – 337 с.

9. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С.Ф. Голов. — К. : Центр учбової л-ри, 2007. — 522 с.

10. Загородній А.Г. Облік і аудит: термінологічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин, Л.М. Пилипенко. — 2-ге вид, доопрац. і доп. — Львів: Видавництво Львівської політехніки; ПП НВФ «Біарп», 2012. — 632 с.

11. Корягін М.В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку : Монографія / М.В. Корягін. — Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2012. — 62 с.

12. Кузнецова С.А. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [Текст] : навч. посібник / С. А. Кузнецова ; Таврійський держ. агротехнологічний ун-т. - Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2008. - 230 с. - Бібліогр.: с. 187-193.

13. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Теорія і практика формування облікової політики: Монографія. — Тернопіль: Карт-бланш, 2009. — 260 с.

14. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [Текст] : навч. посібник / В.В. Сопко ; Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. - К. : КНЕУ, 2006. - 526 с.

15. Шайкан А.В. Формування інструментарію бухгалтерського обліку у стратегічному управлінні промисловим підприємством [Текст] : монографія / А. В. Шайкан, Є. В. Афанасьєв ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - Кривий Ріг : Чернявський Д. О., 2011. - 156 с. : табл., рис. - Бібліогр.: с. 149-154.

Інформаційні ресурси

Бібліотека ім. В.І. Вернадського.

URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Бібліотека ім. В.Г. Короленко.

URL: <http://korolenko.kharkov.com/>

Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>

Студентська електронна бібліотека

URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

Нормативно-правова база України

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

Додаток А

*Зразок оформлення титульної сторінки
контрольної роботи*

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Факультет економічних відносин та фінансів
Кафедра обліку, аудиту та оподаткування

**САМОСТІЙНА ПИСЬМОВА РОБОТА
з навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік в
управлінні підприємством»**

Тема реферату:

Виконав (ла):

Здобувач (ка) ____ курсу ____ групи
спеціальності _____

_____ (прізвище та ініціали)

Перевірила:

к.е.н., доцент, Бірченко Н.О.

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів _____

ECTS _____

Харків – 20__

Навчальне видання

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМСТВОМ**

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

Укладачі:

ЯНЧЕВА Ліана Миколаївна
БІРЧЕНКО Наталія Олександрівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк.5,1
Наклад пр. 100

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44